

Sammendrag

Denne utredningen har vurdert hvordan arbeidet med IKT-samordning bør organiseres etter avslutningen av nåværende Program for IKT-samordning i kommunesektoren (KommIT). Et konsulentteam fra A-2 Norge AS, Agenda Kaupang AS og Advokatfirmaet Føyen Torkildsen har gjennomført oppdraget, som dels har omfattet gjennomgang av eksisterende dokumentasjon, vurdering av KommITs leveranser og intervjuer og samtaler med relevante interessenter. Formålet med utredningen har vært å bidra til et beslutningsunderlag for KS' styrende organer.

KommIT har på kort tid oppnådd mye, selv om det bare er en sped start. Det er en overveiende positiv holdning blant informantene til at KommIT ble etablert, men det er også de som mener forventningene ikke er blitt innfridd. Behovet for samordning og sentrale grep synes å være stort i sektoren; dette er det stor enighet om. Vi registrerer også at mange deler oppfatningen at det er stadig viktigere å finne nasjonale løsninger, i tett samarbeid med staten. En sentral del av dette er at kommunesektorens interesser i sterkere grad må komme i inngrep med og påvirke de statlige sektorenes digitaliseringsinitiativ. Det trengs en sentral aktør med riktig kompetanse, legitimitet og kapasitet for å orkestrere et slikt samarbeid på nasjonalt nivå.

Informantene ønsker en sentral enhet også i det videre. Det er imidlertid enighet om at satsingen i det videre må være vesentlig større enn det KommIT har representert. Dette synes det også å være betalingsvillighet for i sektoren. Det er samtidig viktig at satsingen er godt forankret i kommunene, og at behov og prioriteringer underlegges en helhetlig styring. Flere informanter påpeker at skillet mellom KommIT-programmet og KS' øvrige arbeid med digitalisering har vært uklart og til dels forvirrende.

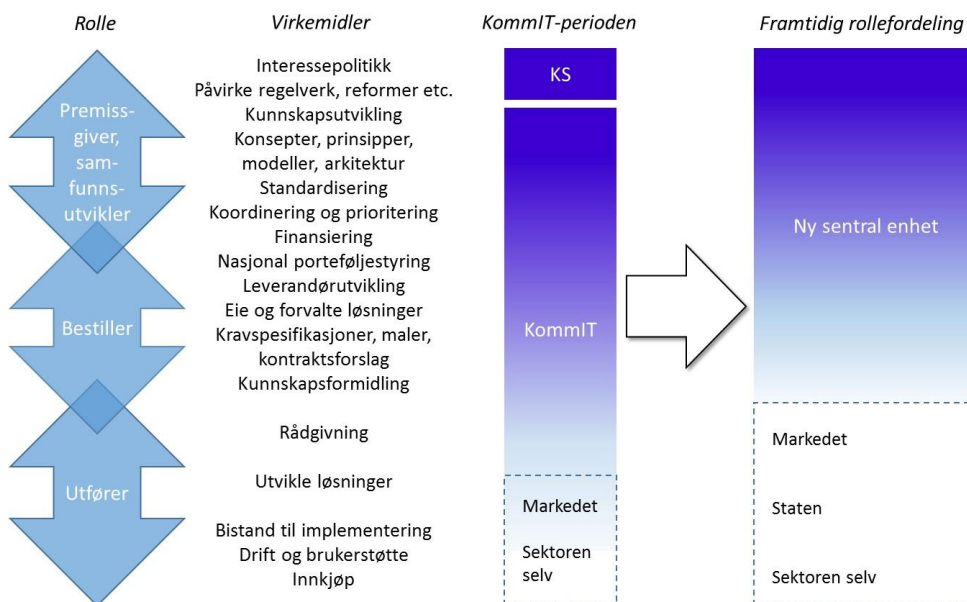
KommIT-programmet har fått på plass KS SvarUT som felleskomponent, og har etablert KS Læring som en felles plattform for kurs og deling av informasjon og løsninger i sektoren. Et økende antall kommuner og fylkeskommuner er brukere av disse løsningene. Videre har KommIT etablert overordnet arkitektur, spesifikasjoner av grensesnitt, maler, verktøy, veiledere etc. På plan- og byggesaksområdet har KommIT fått på plass kravspesifikasjoner og standarder som kommuner kan benytte som anbudsgrunnlag. Våre informanter påpeker at behovene er mange framover, både med hensyn til å forvalte og videreutvikle det KommIT allerede har tatt fatt på og med hensyn til digitaliseringen av nye tjenestoområder. På helse- og omsorgsområdet er det foreløpig gjort lite for å samordne mellom kommunene og med staten. Innen skole- og oppvekstområdet er det også betydelige behov. På noen områder bærer statlige utviklingsplaner bud om et betydelig aktivitetsnivå de neste årene. Helsedirektoratets arbeid med å planlegge realiseringen av forslagene i Meld. St. nr 9 (2012-2013) *En innbygger – en journal* er eksempel på dette.

Fra mindre kommuner merker vi oss en forventning om en sentral aktør som er nokså operativ og tilgjengelig. Våre funn indikerer likevel at kommuner og fylkeskommuner først og fremst er i behov av en sentral strategisk aktør, og i mindre grad en operativ enhet som utvikler ting og bistår kommuner med innkjøp, implementering etc. Samordningsarbeidet er langsiktig og omfatter f.eks. arbeid med IKT-arkitektur som i liten grad er synlig eller oppleves som direkte nyttig på kort sikt – selv om arbeidet er

helt avgjørende for samhandling i sektoren, for interoperabilitet med statlige løsninger og for en langsiktig leverandørutvikling.

Den sentrale enheten må ha regi på samordningsarbeidet i sektoren og ivareta samarbeidet med staten – dels på vegne av, dels i samarbeid med kommuner og fylkeskommuner. I tillegg må enheten kunne forvalte kunnskap, standarder, spesifikasjoner og veiledningsmaterieell som er utviklet. Når det gjelder forvaltningen av felleskomponenter og –løsninger blir det viktig å finne modeller hvor man i størst mulig grad unngår å binde opp ressurser i operative oppgaver. Der det er mulig bør kommunesektoren få statlige aktører til å ivareta forvaltningsoppgavene. Alternativt kan enkeltkommuner og fylkeskommuner ta en rolle på vegne av fellesskapet. På nasjonalt nivå er det viktig at utviklingen av felleskomponenter og –løsninger underlegges en helhetlig porteføljestyling, som er styrende for prioritering av nye prosjekter, vedlikehold og videreutvikling av eksisterende fellesløsninger og for samarbeidet med staten.

Figuren nedenfor viser hvilken rolle og oppgavemessig profil en sentral enhet bør få:

Vi har vurdert ulike organisasjonsformer for en sentral enhet, men anbefaler at samordningsarbeidet organiseres som et eget område (Digitalisering) i KS, med en områdedirektør som rapporterer til KS' øverste administrative ledelse. Virksomheten vil inngå i KS' ordinære virksomhet og styringsstruktur, hvilket innebærer at mål, strategier og planer utformes i en helhetlig kontekst og inngår i øvrige planverk og avpasses mot disse. For å forankre KS' arbeid og for å styrke involveringen og forpliktelsen fra kommuner og fylkeskommuner, foreslår vi at det etableres et *strategisk fagråd* på digitaliseringsfeltet, som kan understøtte det løpende arbeidet i den nye enheten.

Den nye enheten skal representere et samlet, faglig sterkt «digitaliseringsmiljø» som et naturlig kontaktpunkt for samordningsarbeidet i sektoren og for samhandling og samarbeid med staten. Utad vil KS' digitaliseringsarbeid med en slik organisering framstå enhetlig og høyt posisjonert. Dette gir et godt utgangspunkt for å ivareta rollen

som strategisk samarbeidspartner og premissleverandør overfor staten, for samarbeid med Difi og andre nøkkelaktører på statlig side, som samordnende aktør for kommunenes digitaliseringsarbeid, og som sentral premissleverandør for kommunesektoren også overfor leverandørmarkedet.

Kostnadene for samordningsenheten vil være på ca. 30 mill. kr pr år, etter en gradvis opptrapping over 2-3 år. Kostnadene bør vurderes dekket inn gjennom en økning i KS' medlemskontingent, og vil da tilsvare en økning i kontingenten på drøyt 3 kr pr innbygger. Vi foreslår i utgangspunktet at både kommuner og fylkeskommuner bidrar til finansieringen, men tar ikke stilling til fordelingen mellom disse. Vi tar heller ikke stilling til om det skal være ulik betaling for små og store kommuner.

Forutsatt den rolle og karakteren av de oppgaver vi tillegger enheten, ser vi ingen vesentlige juridiske utfordringer knyttet til den nye enheten.

Vår anbefaling omfatter også noen råd til staten:

- Difi styrker sin rolle på området, og tar større ansvar for å være et statlig koordineringspunkt for digitaliseringsinitiativ i sektorene.
- Skate og veikartet for felleskomponenter i enda større grad tar hensyn til kommunesektorens behov.
- Utredningsinstruksen revideres slik at hensynene til kommunenes digitaliserings- og integrasjonsutfordringer – og krav til konsekvensutredninger på dette området – omfattes på en mer eksplisitt måte.
- Veilederen «Statlig styring av kommunesektoren – veileder for arbeidet med tiltak og reformer som berører kommuner og fylkeskommuner» (KRD, H-2186) revideres slik at rådene som gis i større grad mer eksplisitt også dekker digitaliseringsområdet.
- Dersom det etableres en ny kvalitetssikringsordning for statlige digitaliseringsprosjekter med budsjett på under 750 mill. kr bør det i formålsformuleringene og metodikk innarbeides eksplisitte krav til vurdering av konsekvenser for kommunesektoren ved forslag til nye statlige digitaliseringsprosjekter.